TISZÁNTÚL

Politikai napilap

ELŐFIZETÉSI ÁRA
A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre ..... 16 k.
Negyedévre ..... 4 „
Házhoz hordva:
Egész évre ..... 20 kor.
Negyedévre ..... 5 „
Vidékre postán szállítva:
Egész évre ..... 24 kor
Negyedévre ..... 6 „
Egyes szám ára 8 fillér.

Megjelenik minden nap, a hétfői ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 8.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

XXI. évfolyam 237. szám. Nagyvárad. Vasárnap 1915 október 17.

Elragadtunk erős szerb állásokat.

A bolgárok győzelmes támadása.

Budapest, okt. 16. (Hivatalos.)

Délkeleti hadszintér.

A szövetségesek támadásai előreha ladnak. A Belgrád vidékén előnyomuló osztrák-magyar csapatok az ellenséget üldözőben rohamtávolságra közelitették meg az Avola erődítéseit és *elragadták a szerbektől a Vinczától délre fekvő magaslatokon lévő erősen elsáncolt állásokat.* Egyik hadosztályunk a csatateren 800 halott és sulyosan sebesült szerbeket szedett össze.

A bolgár csapatok harccal erőszakolták ki a Negotim és Strumica között *sok helyen a határhegységeken való átjutást. Zajecar keleti védműveit elfoglalták.*

Csapataink sikere az oroszokkal szemben.

Orosz hadszintér.

Budapest, október 16. (Hivatalos.)

Az alsó Styrj vidékén küzdő cs. és kir. csapatok az ellenséget Rafalovkától 20 kilométernyire északra ujra több *szivósan védelmezett állásból vetették vissza* és egy ellentámadást utasitottak el. Egyébként északkeleten nincs ujság.

Tüzérségi harcok az olasz harctéren.

Budapest, október 16. (Hivatalos.)

Olasz hadszintér.

Tirolban az Altissimó (Rivától délkeletre) északi lejtőjén az olaszoknak egy támadását vertük vissza.

A Dolomitokban az ellenség tüzérsége tegnap Korte vidékét és a Monte Piánót élénk tüz alatt tartotta. A tengermelléki harcvonalon a doberdói fensik egyes szakaszaira olasz nehéztüzérségi tüzelés. Gyalogsági harcok nem voltak.

Hőfer.

Anglia hadat üzent Bulgáriának.

Rotterdam, október 16. **Londonból érkező jelentés szerint Anglia hadat üzent Bulgáriának.**

A bolgár hadüzenet.

Konstantinápoly, október 16. Kolusev bolgár ügyvivő ma délután jegyzéket nyujtott át a nagyvezérnek, amelyben közli, hogy a bolgár csapatok, minthogy a szerbek bolgár területet megtámadtak, jogos védekezésben viszonozták a támadást. Bulgária tegnap óta Szerbiával hadiállapotban levőnek tekinti magát. Az ittani bolgár templomban holnap vallási szertartás lesz a bolgár hadseregek győzelméért.

Az antant fenyegeti Görögországot.

Budapest, október 16. (Saját tud.) **Pétervárról jelentik: A görög követ tanácskozott Gulkeviccsel, a keleti osztály főnökével, aki fenyegető magatartást tanusitott az esetre, ha a szövetségesek Görögország részéről ellenállásra találnának.**

Az orosz Románián keresztül akar csapatokat szállitani.

Budapest, október 16. (Saját tud.) Bukarestből jelentik: Az antant mindenáron kiakarja erőszakolni az orosz csapatoknak Románián keresztül való átvonulását. Ezzel szemben a román kormány álláspontja ismeretlen. Bratianu Filipescuval és Take Jonescuval tanácskozott. Delcasse bukását ennek tulajdonitják.

A bolgárok hirszerint elvágták a Nis—Negortini vasutvonalat.

Budapest, október 16. (Saját tudósitónktól.) Baselből jelentik: Ideérkező hirek szerint a bolgár csapatok elvágták a Nis—Negortini vasutvonalat.

Divat értesités elsőrangu női szabóság.

Tisztelettel értesitem a n. é. hölgy közönséget, hogy az őszi és téli divat összes ujdonságai teljes választékban raktára érkeztek. Méret utáni rendelmények leggyorsabban eszközöltetnek, kész női blousok, pongyolák, kabátok, divat kelmék, selymek, bársonyok, kalapok, vásznak, fehérneműek, ernyők, ridicülök, harisnyák, keztyük, szőnyeg-, függöny-, paplanok és takarók legjobban beszerezhetők

Czillér Imre
nagyáruházában
Szent László-tér.

A németek előnyomulása Szemendriától és Pozsarevácztól délre

—

A bolgárok Zajecár keleti erődjét elfoglalták.

—

A franciák és oroszok véres vereségei.

Berlin, október 16. A nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati hadszintér.

Az ellenségnek Vermelestől északkeletre levő állásaink ellen irányitott támadását visszavertük. A Champagnéban Auberizétől keletre a franciák fészkének kitakaritása alkalmával az ellenségnek sikertelen ellentámadásai után *összesen 11 tisztet és 600 főnyi legénység, továbbá 3 géppuska és 3 aknavető maradt a szász csapatok kezén.* Suintól északnyugatra Mesniltől északra meghiusultak az állásaink ellen intézett kisebb részleges támadások, melyeknél az ellenség bőségesen használt gázgránátokat.

A franciáknak ama kisérlete, hogy visszavegyék a Leintregtől délre tőlük okt. 8-án elragadott állásokat, amelyeknek visszafoglalását okt. 10 én délután 4 órakor már hivatalosan jelentették, teljesen meghiusult.

Jelentékeny veszteségük mellett visszavertük őket és 3 tisztet és 40 főnyi legénységet elfogtunk.

Hartmannsweilerskopfi állásaink megjavitása céljából meginditott támadásunk teljes sikerrel járt.

Az ellenség sulyos véres veszteségein kivül foglyokban 5 tisztet és 226 főnyi legénységet, továbbá 6 géppuskát és 3 aknavetőt veszitett. Az ellenség támadását a Schratz-mentén meghiusitottuk.

Keleti hadszintér.

Hindenburg tábornagy hadcsoportja.

Az oroszok előbbretörése Dünaburgtól nyugatra *kudarcot vallott.* — Weselovótól északkeletre két támadást ágyutüzünkkel csirájában elfojtottunk. Azokat a támadásokat, amelyeket ezen a vidéken az ellenség délután és az éjszaka folyamán megkisérelt, szintén visszavertük. *Ez alkalommal egy tisztet és 444 főnyi legénységet elfogtunk és 1 géppuskát zsákmányoltunk.*

Smorgontól északkeletre és délre az oroszok szintén több izben támadtak. Mindenütt visszavertük őket.

Lipót bajor herceg tábornagy és Linsingen tábornok hadcsoportjánál semmi ujság.

Balkán hadszintér.

A Mackensen hadcsoport hadseregei tovább haladnak előre. Szemendriától délre a Branovóhegyet, Pozsarevácztól keletre pedig Smoljinac helységet rohammal elfoglaltuk.

Bolgár csapatok harc után Negotin és Stromica között sok helyen kierőszakolták az átkelést a határhegygerincen. Zajecár keleti erődjeit elfoglalták. (Miniszternökség sajtóosztálya.)

Oroszország tárgyalást kezdett Svájccal.

Budapest, október 16. (Saját tud.) Pétervárról jelentik: Kokovcev valószinüleg különös megbizatással Svájcba utazott.

Szerbiának maholnap késő a segitség.

Budapest, október 16. (Saját tud.) Londonból táviratozzák: Az itteni szerb követ tegnap ismét megjelent a külügyminiszteriumban és kormányától kapott utasitás következtében felhivta az angol kabinet figyelmét arra, hogy Szerbia helyzete mily veszedelmes. A szerb hadsereg két fronton nem fog sokáig ellentállhatni, ha Anglia és Franciaország legalább annyi segitséget nem küld, mint a mennyi a támadó haderő. Figyelmeztette a szerb követ az angol külügyi államtitkárt, hogy maholnap későn jön a segitség.

A bolgárok elvágták a nisi vasutvonalat.

Köln, október 16. Szófiából táviratozza a Kölnische Zeitung tudósitója: A bolgár hadsereg tegnap a szerb határt, a beérkezett jelentésekből következtetve, egész hosszában átlépte és a Timok völgyébe vezető vasutvonalat, amely Nisből indul ki és a Dunáig ér, a szerbektől elragadták. Szerbián át most már megszünt Oroszország és Franciaország összeköttetése.

Delcassé lemondása.

Berlin, október 16. A Berliner Tagblattnak jelentik Genfből: Clemenceau, aki tudvalevőleg szintén ellene volt annak, hogy Szalonikiben csapatokat szállitsanak partra, Delcassé távozását gunyosan magyarázgatja és azt irja: Sajnálatos, hogy el kell tünnie annak a férfiunak, akinek politikája a mai helyzetet előidézte. A Temps Delcassé lemondásáról egy szót sem ir, még attól is tartózkodik, a mit pedig mindig megszokott tenni, hogy ismertesse a távozó miniszter szereplését. Hervé rendkivül haragszik, hogy Delcassé lemondásával megtörte a „szent egyetértést". Inkább hozta volna helyre — irja Hervé — a Balkánon szenvedett diplomáciai kudarcait, minthogy most becsapja maga mögött az ajtót és ezzel a balkáni kudarcokért az egész felelősséget miniszter társaira akarja háritani.

Az uj francia külügyminiszter.

Lugano, október 16. A Giornale d'Italia nak jelentik Párisból, hogy Viviani Bourgeoisnak ajánlotta fel a külügyi tárcát. — Bourgeois el is fogadta az ajánlatot, de hivatalát csak a kamara üléseinek befejezése után foglalja el.

Az entente a partraszállási tilalom visszavonását követeli Görögországtól.

— *Utazásra készen az athéni orosz és olasz követ?* —

Athén, okt. 16. Az entente követei Zaimisz miniszterelnöknek jegyzéket nyujtottak át, amelyben a csapatok partraszállitására vonatkozó tilalom visszavonását követelik. Ha a görög kormány ennek a kérésnek nem tenne eleget, ugy Görögországot blokálják, hogy az árubehozatalt megakadályozzák. A görög kormány hir szerint, visszafogja utasitani az entente követelését. A blokád-rendszabályok elrendelése a görög érdekek sérelmét jelenti. Az ententétől most már semmi jót sem varnak. Az orosz és az olasz követ készülnek elutazásukra, családjaik valószinüleg hadihajón Olaszországon át fognak hazautazni.

A pápa és a béke.

Lugano, okt. 16. Gasquet, a római Curiánál levő angol tábornok, röpiratot tett közzé, amelyben a pápának a leendő békeértekezletben való bevonása mellett foglalt állást ethikai és gyakorlati okokból. Ethikai okokból azért, mert a pápa az egyetlen, kétségbe nem vont tekintély, amely szembeszállhat azokkal a materialisztikus világnézletekkel, amelyek a borzalmas háborut okozták; gyakorlati okokból pedig azért, mert a pápa nyujtja a legjobb garanciát az uj megállapodások megtartására és ő lesz szükség esetében a biró, akinek páratlan itélkezésére bizvást épiteni lehet. A liberális lapok élénken tiltakoznak e lépés ellen, amely a római kérdést valósággal becsempészné a békekonferenciába; e közvetett beavatkozást erélyesen visszautasitják.

Fel akarták robbantani a bukaresti arzenált.

Budapest, szaptember 16. (Saját tudósitónktól.) Bukarestből jelentik: A rendőrség felfedezte, hogy ismeretlen egyének fel akarták robbantani az arzenált, amelynek közelében nagymennyiségü dinamitot találtak.

Szerbiai hadjáratunk eredménye.

Berlin, okt. 16. Moraht őrnagy a Berliner Tageblattnak a következőket irja:

Nehezen lehet elképzelni kinosabb helyzetet, mint a melybe Putnik vajda jutott. A német hadseregnek legfontosabb feladata volt a kedvező bevonulási utvonalak biztositása, a melyek a széles Moravavölgyben, Belgrád magaslati szegélyein Kragujevácig és a Kolubara-völgyben vannak. A Moravavölgy Szerbia életére, s ha most azt lekötik, vagy lépésről lépésre megröviditik, a szerb hadsereg mozdulatlan és harcraképtelen tömeggé válik, mert sem az élelmiszer, sem a hadianyag utánpótlásáról nem tud gondoskodni.

Már most mondhatjuk, hogy hadműveleteink első fontos célját sikerült elérni. Mialatt balszárnyunk a Duna északi partját biztositja és egyidejüleg a Vaskapu és Gradiste vidéke között lévő gyönge szerb állásokat fenyegeti, Gallwitz hadseregének középső és jobbszárnya a Duna déli partján már tekintélyes területet nyert.

Kövess hadserege ezalatt megvetette lábát Belgrád és a Száva—Drina-szöglet között. Belgrádtól délre minden szerb ellenállás megtört, a terep fölött uralkodó magaslatok kezünkben vannak és a győzelmes csapatok állandóan előrenyomulnak, anélkül, hogy az ország fővárosáért vivott nehéz harcokban kimerültek volna. A Kolubara torkolat Obrenovácnál, valamint a Szávapart Sabácig — már mögöttük van. Sabác vidékén elkeseredett küzdelem folyt, amely kedvezően végződött a magyar és osztrák csapatokra. Bulgária beavatkozása a döntő ütközetet jelentékenyen közelebb hozta.

A négyesszövetség csapatai már nem tudnak idejekorán beavatkozni. Eddig talán csak 20 000 embert tettek partra Szalonikiben. Egy gyalogshadosztálynak, amely 15.000 emberből áll, 120 vonatra van szüksége. — Százötvenezer embernek az elszállitása Szerbiába három négy hétig tart, s igy már nagyon elkésne egy ekkora hadsereg a döntéstől.

Cukor elővételben
10 kgtól ki ogramonkint 102 fill. a Nagyváradi Tisztviselők Fogyasztási Szövetkezeteben. Rakóczi-ut Orsolyazárdaépület. Telefon 789.

Lukács Ödön főjegyző budapesti utjáról nyilatkozik.

Hirt adtunk róla, hogy *Rimler* Károly polgármester és *Lukács* Ödön főjegyző a város közélelmezési ügyében Budapesten tartózkodtak, hogy résztvegyenek a városoknak *Bárczy* István székesfővárosi polgármester által egybehivott értekezletén.

Lukács Ödön főjegyző tegnap érkezett haza Budapestről és a tárgyalások eredményéről a következőket nyilatkoztatta ki:

— A főváros által kompentált előadói javaslat nem sokban különbözik a vidéki városok és igy Nagyvárad által is készitett javaslattervezettől, amelynek az egész vonalon való ármaximálás, az eladási kényszer behozatala és ennek sikertelensége esetén a rekvirálás elrendelése, a büntető rendelkezések szigoritása, az élelmezési központok felállitása, a sarkalatos pontjai.

Ennél a székesfőváros tervezete csak részletesebb, illetve Budapest nagyobb kereteinek megfelelő.

A kongresszus ugy határozott, hogy deputációt nem menesztt a kormányhoz, mert nem akarja a presszionális látszatát kelteni, azonban az a megállapodás, hogy Bárczy István polgármester a kongresszus elaborátumát a kormány elé terjeszti és tizenkét nép mulva ad hirt arról, hogy az abban foglalt kérdések miként nyertek elintézést.

A kormány foglalkozik a zsirrekvirálás tervével is, amelyre azonban Nagyváradon egyelőre még nincs szükség, amennyiben a hentesek nyitva tartják üzleteiket és kiszolgálják a közönséget; az önként árusitóktól pedig a zsirt nem szabad elvenni.

Állást foglalt a városok kongresszusa az élőállatok ármaximálása mellett is, de ebben az ügyben még nem ismerjük a kormány álláspontját.

Nagyvárad város képviseltetni fogja magát az e hó 19-ére egybehivott Arad—Temesvár—Szeged és Nagyvárad városi értekezleten is, amelynek igen előnyös célja van. Ezeknek a nagyobb centrumoknak az általános ármaximálása biztositja legalább az árueltolódást, addig amig a kormány végrehajtja az országos ármegállapitást. Nagyvárad város érdekében eljártunk még a Haditerméy részvénytársaságnál is, ahol annyit sikerült elérnünk, hogy a már kilátásba helyezett 250 waggon buzán kivül még 250 waggon buza szállitására vállalkozott a bank kénytelenek leszünk azonban a város legközelebbi közgyülésén nyiltan bevallani, hogy ez is csak januárig lesz elegendő és igy a város kénytelen lesz sürgősen feliratilag kérni a kormánytól a gabonarekvirálási jogot, még pedig fokozatosan csökkenő, maximális ármellett, mert kétségtelen, hogy a termelők erőszakosan tartják vissza és rejtik el a gabonát.

Rimler Károly polgármester a város két vitális érdekü ügyében még Budapesten maradt:

Először megsürgeti a belügyi kormánynál a nyolcszázezer koronás közélelmezési kölcsön folyósitásának jóváhagyását és igyekszik minél nagyobb mennyiségü tengerit beszerezni.

Ez most elég nehéz feladat, mert a mult év és ez év folyamán leirhatatlan mennyiségü tengerit fogyasztott a lisztkeverés, ugy hogy állattáplálásra alig maradt, már pedig a város — tekintet nélkül a sertéshizlaló részvénytársaság fellebbezésére — legközelebb már nagymennyiségü sertést fog a hizlaldában elhelyezni és ezzel megkezdi a város a házikezelésben való sertéshizlalást.

x **Poloskairtó NOXIN** biztos zser. Ára 1 korona 40 fillér. Kapható kizárólag Farkas István Apolló drogeriájában Rákoczy-ut 7/B.

A Szociális Missziótársulat Nagyváradon.

A nagyváradi Katholikus Nővédő Egyesületnek — mondhatjuk — nagy hete lesz, amelyen a közönségnek érdekes és tartalmas napokat szerez. Amióta csak megalakult a nővédelemnek csendes, de annál nevelőbb munkásai voltak a hölgyek, most azonban ezen fejlődő egyesület a nagy időkhöz méltóan hatalmasabb arányokban akarja szolgálni a nővédelem nemes ügyét. Ezt a hetet mondhatjuk a szociális érzék nevelésének nagy napjainak vagy az egyesületnek mult választmányi gyülésének határozata alapján létrehozott szociális szakosztály felavatásának vagy a nővédelmi hivatal megnyitásának.

Ezen uj müködési tér megnyitására senki se hivatottabb, mint a Szociális Missziótársulat, amelynek életfeladata, kenyere a társadalmi bajoknak az evangelium olajával való gyógyitása. Ez a néhány éves társulat lapjával, házaival: szeminárium, gyermekotthon, nővédelmi iroda, munkásnői otthonok, mühelyek, s iskola, javitóintézet, kórház, továbbá szociális kurzusaival és soha nem lankadó, hanem inkább mindig tevékeny apostoli körutjával fényesen igazolja, hogy megértette a korszellemet. Nem társadalmi mükedvelők, hanem a hivatásszerü foglalkozás az ő apostoli lelkületük páratlan nevelője.

A kath. Egyház, a nagy idők megdönthetetlen tanuja, a korszellemek megértője és tulélője az ő elevenerővel telt képességét bizonyitja ezen intézménnyel és azt a megdönthetetlen igazságot, hogy a szoliális bajokat egyoldaluan érti az, aki azokat **csak** gazdasági kérdéseknek tartja. Minden bajnak az *erkölcsi* mélyére kell behatolni, anélkül, hogy a gazdaságiakat elhanyagolná.

A Szociális Misszió társulat olyan intézmény, amelynek tagjai szerzetesi fogadalmakkal kötelezik magukat a hivatás és tervszerü, állandó müködésre és ezen jól rendezett, nevelt és fegyelmezett tábor a leghivatottabb, hogy az igaz nőiességnek legyen az apostola, hogy képviselje azt az evangeliumi irányt, amelyet a tulzásokba és egyoldalusságokba menő feminizmus meg nem ért.

A társulat két kiváló tagját *Rónai Petra* és *Rónai Paula* missziós nővéreket és testvéreket küldte le, akiknek egyike tüzes, szónoki, a másika a nyugodt, előadói temperamentumot szép tehetséggel és gyakorlati ismeretekkel egyesitik; ahol csak megfordultak, mindenünnen az elismerésnek és a lélekkel végzett munka babéros öntudatát vitték magukkal.

Nagyon felhivjuk a közönség figyelmét az alábbi programmra, nehogy — mivel ez több águ — félreértés keletkezzék.

Okt. 21. és 22 én d. u. 5 órakor a Katholikus Kör Szent László termében *Rónai* Petra és *Paula* nővérek fognak előadást tartani gyakorlati, a háboruval és a megnyitandó nővédelmi hivatallal összefüggő kérdésekről. Mindkét esetben a megnyitó és záró beszédet tartja *Szilágyi* Dózsa és az orsolyita-intézet énekkara egy énekszámmal zárja be.

Okt. 23-án délután 5 órakor zártkörü gyülés lesz az orsolyita-intézet disztermében, amelyen az egyöntetü és célirányos müködés érdekében egy nagy ker. kath. hölgybizottság alakul, amelynek leendő tagjai személyesen vagy levélben szólittattak fel. Ezen tehát *csakis ily meghivó levéllel birók jelenhetnek meg.*

Okt. 24-én délelőtt 9 órakor Imrik S. Zoltán tb. kanonok az *olaszi* és dr *Lestyán* Endre szentszéki ülnök az *ujvárosi* templomban „*A keresztény nő feladatáról a társadalomban*“ fognak szent beszédet tartani.

Délután 3 órakor *Rónai* Petra nővér a *váradvelencei*, *Rónai* Paula nővér az *ujvárosi* leány körben fognak előadást tartoni, ahol őket ünnepélyesn fogják a leánykör tagjai fogadni. Ugyanezen napon *5 órakor* pedig az orsolyita-intézet egyik iskolatermében a missziós nővérek a megnyitandó nővédelmi hivatalra nézve fognak gyakorlati tanácsokat adni, amelyre az alább felsorolt hölgyek a hivatalosak.

A nővédelmi hivatal vezetésére a hölgytársadalom kiváló tagjai vállalkoztak, mint Varró Domokosné, dr Gyöngyössy Istvánné, Buzássy Albertné, Eleméry Ferencné, Vucskics Ottóné, Koszta Istvánné s ehhez járulnak azok a hölgyek, akik a leány körökben a nővédelem kiváló erőinek bizonyultak mint: özv. Óváry Sándorné, özv. dr Személy Kálmánné, özv. Olasz Ákosné, Sándor Albertné, özv. Grunwald Henrikné, Muresan Valérné, Kazinczy Mária, Sándor Klára, Kövér Lili, Török Gizi, Nickl Mária, Óváry Klára.

Október 22. és 23 án délelőtt az orsolyita szüzek vezetése alatt álló tanitóképző intézet növendékei számára tartanak előadást.

Egyéb iránt a következő meghivót bocsájtották ki:

A Nagyváradi Katholikus Nővédő Egyesület október 21. és 22 én a Katholikus Kör Szent László termében szocialis közmüvelődési estélyt rendez.

Nagyon ajánljuk a megjelenést, mert egy uj, érdekes, korszerü intézménynek, a Szociális Missiótársulatnak két kiváló tagja, Rónai Petra és Rónai Paula, missiós nővérek és Szilágyi Dózsa, premontrei tanár, fognak előadást tartani. Az előadásokat az orsolyita intézet növendékeinek énekszáma fogja bezárni.

Az előadások kezdete délután 5 óra.

Kérjük a pontos megjelenést, hogy az előadások zavartalan menetben folyhassanak.

Belépő dij nincs.

Elnökség.

Egyuttal értesitjük, hogy vasárnap, okt. 24-én d. e. 9 órakor az olaszi plebánia templomban Imrik S. Zoltán, tb. kanonok, az ujvárosiban dr Lestyán Endre, szentszéki ülnök, „A keresztény nő feladatáról a társadalomban“ fognak szt. beszédet tartani.

CIPŐ
ujdonságaim megérkeztek!
Reichard Dezső
Rákóczi-ut. Orsolya zárda épület.

Katonabucsu háborúba induláskor.

Jegyzetek az őszről.

Precsova, 1915. okt. 6.

Császárkörte, nem vadalma! . . . Sápadt, holdvilág arcu muzsikus volt a Jura cigány. Az az nem is volt, mert még ma is ott hegedül a „Király", „Korona", „Korzó" vagy tudom is én melyik kávéházban. Igen szegényes szerepe van a bandában: szekundál csöndesen (tán csak második vagy harmadsorban) ami végre is eléggé mellékes foglalkozás, pláne ma, mikor a „legények eleje" az ő soraikból is messze a Polyeszje békenyálas mocsarai között huzza a talpalávalót (magyarnak, muszkának egyaránt) vagy éppen az Izoncának égre mosolygó habjait fösti fekete vérével, elég szegényes sors ma, mikor három didergő cigánypurdé összeszekászolódva már „bandában" cincog s temeti a halódó nyarat, a rozsdavörös erdők alján, lankás hegyek hátán fehérlő mulatókban.

Szegény sors, csuf sors annál is inkább, mert ebben a bandában is két cseperedő cigánygyerek viszi a vezetést. Az egyik a primás s a villanyfényben ugy fest elől elő szalon ruhájával, bogár fekete üstökével, füstös arcával, mint kormos szénégető, aki nagy sietve lebzselte a fissen fejt tejet s szépen végigöntötte vele a mellát.

A másik a cimbalom mellett egy szőke szépség, egy óriás angyal, aki kedvetelve próbálgatja valami felhangolt szív (óriás szív) zenés kurjait: melyik szólna legszebben, a szerelem magas szopránja a vágyódás-szelid alt, vagy a boldogság mélyen bugó hangja e?

Mellettük mintha nem is egy kenyéren volna velük a Jura cigány. Az első pillantásra tipusa a kávéházi muzsikusoknak, akik unott mivoltukkal oly annyiszor élvezhetetlenné teszik a legszebb, legmélyebben csendülő melódiát is. Szögletes, kopasz feje vérehagyott orcájával lógott lomha testén, mintha minden percben leesni akarna, lábát keresztbe tette s unatkozva hintáztatta egyhangu vontatottsággal tolta föl és huzta le a vonót, fásult közönnyel billegtette vénhedt ujjait. Szeme, melyet néha nyulmódra behunyt, hideg érdektelenséggel meredt sehová s muzsikájának hangja vékonyabb volt a brácsája legvékonyabb hurjánál is, szintugy el-elszakadóban, mint ezek. Egyszóval egész unott, megjelenése nem volt egyébb, mint csufondáros ellenkezés mindazzal, ami finomság, érzés, melegség ébred bennünk, ha cigányt látunk, amint az zöld posztóba bugyolálva, hóna alá csapva száraz fáját, széles gesztusok kiséretében lármázza végig a hajnali utcát.

Soká, soká játszott igy élvezhetetlenül minden este s a minap is, ezen a különösen emlékezetes estén, mikor legjobb barátom bucsuzott tőlünk indulóban az örökkévalóság országutjára. Többen voltak a bucsuzók: deresedő, komoly legények, akik egyszer már belenéztek a harc angyalának tüzes szemébe, s apró, iskolától elszakadt bőrök, akiknek azonban talán csak a fiatalságuk volt nagyobb a lelkesedésüknél. S bucsuztak a cimboráktól (jobban bajtársaktól!) az élettől, szép szeretőjüktől, régi álmaiktól s mindentől, amit itt lehet hagyni, aminek itt kell maradnia, mert miért vigyünk magunkkal ennyi értéket a vak bizonytalanságba, miért tegyünk föl mindent erre a kapott lutrira, hisz' bőven elég, ha ott az életünk, ott vagyunk mi magunk.

Szomoruak voltunk mind s csak néha (akkor se mélyre) ürült a pohár; néhányan csöndesen beszélgettek; mások néztek föl a menyezetre, mely ostoba krix-kraxokkal volt tarkázva.

A teremben puha, zajtalan szárnyon szinte szálldosott, lebegett a vágy, a szeretet, az emlékezés a távolban reszkető édes anyáról, a fehérágyas otthonról, az egyetlen Valakiről, a ködbe burkolt jövendőről s az egyszer volt, de átformálódott mimagunkról s néha igazán oly kellemetlenül zsivajgott bele ebbe az áhitatba — nemcsak a Jura cigány unott riszálása, de maga az egész hangoskodás.

Valaki paranesol egy nótát. Halkan, lágyan indul, szomoruan, mélyről buzogóan megy, erősödik, mélyül, emelkedik finom krescsendóval. A szivek lassan megtelnek, harmatoz kelyhükben az érzés csillogó csöppje, s mikor a valaki tiszta, csengő, karuzó hangjával belékezd a dalba, mind dudolják mellette halkan, visszafojtva; „Ne sajnáld a csókodat gyönyörü virágom!"

Már senki sem dirigálja a cigányt, hogy megkezd egy táncoló, erős, ropogós dallamot s a halkan dudolók, (és tele tele sziveik, melyeket egy erős kéz megrázott s csordul, ömlik ki belőlük az érzés), az énekesek s a hangtalanok, a szelidek s a vérmesek egyszerre felhorkannak:

»Császárkörte nem vadalma,
Árvából lesz jó katona,
Árvából lesz jó katona,
Mert neki nincs pártfogója!«

S Jura cigány arcán egy halvány szinárnyalat fut végig, valami gyönge pir, lágy, megértő mosolygástéle, az öröm, az együttérzés, a cigányvér oldadásának derüje, lábát leemeli a másikról törzse felegyenesedik, előre dül, szeme valósággal issza a tomboló hangokat, melyek szállnak röpülősnek kipirult ajkakról! Istenem! van szive neki is s most meg mozdult az! Nem tudom elüzni e gondolatot: hány könny fakasztó bucsuztatót láthatott már e két beesett szem, mig megtanult igy nézni és látni s a szív, mely megtanult ennyire veszteg maradni.

Még egyszer és még egyszer azt hogy: Császárkörte . . . s mikor a banda fáradt keze, verejtékes homloka egy perenyi csöndet enged be a zsivajgó terembe: ez a hirtelen átmenet, ez a varázs vesszö nélkül ketté vágott zuhatag, a szíveknek ez a megpihenése, megkönyebbülése megremegtet mindent, mindenkit, (talán érzékelteti egy pillanatra a boldogságo) hogy valaki az ablak mellett véletlenül kitekint az éjszakába, félrehuzza a függönyt: ijjedten mind oda fordulnak, ahonnan sötétlik be hozzánk a mélyen kék ég, ragognak le a csillagok s az ezüst holdsugárban egy ósdi ház, előtte lelombtalanodott fákkal ugy villog mint mesebeli tündér kastély a kietlenség közepén Csak néz néz, néz mindenki s kinek kinek révedező szemében van a szive . . .

Istenem, ha mához egy hónapra én bucsuzom itt! . . .

Október 6. Vártunk erre a napra valamit. Valami nagyot, emlékezetest, mely a maga erejében talán tragikusabb legyen, de egyszersmind eredményesebb is, mint amaz. Nem, hogy ez őszi sárguláskor a levelek ujra üdék legyenek, nem hogy a tizenháromszor milliónyi halottak, sebesültek s fogságukban szenvedők ujra azok legyenek, akik a tavaly előtt voltak (reménység, élet s boldog együttlét) nem, hogy a tizenhárom gyülölettől égő náció egymást megértse, megölelje, megbékéljen, fölmagasztosuljon: nem ilyen nagyot, de még is ennél sokkal többet.

Azt hittük, hogy mára ez az annyi keserüségben duzskáló válság talán fordulé pontjához ér, hogy lesz talán valaki, aki nemcsak sirásra fakad a mások ilyen nyomorusága miatt, hanem megkacagja (s ami egy: megutálja) a maga végtelen nyomoruságát, hogy lesz talán, aki gyönyörü értelemben valóra váltja XVI. Lajos hirhedt hazugságát: Union et, oubli, hogy, hogy . . . azt hittük: egy icike picike lökés ellenkező irányba fogja lenditeni ez immár elfáradt ingát, amely a történelem ketyegő, kopogó kerekeit hajtja, egyetlen egy csöpp vérrel már több folyt ki, mint amennyinek még omlani kell, igen azt hittük: eléggé megcsapolták már ezt a vén, beteg Világot, elernyedt ereit, most már gyüjtenie kell neki az uj, piros eleven vért, mely életre kelti, megerősiti, dezincificiálja századokra. Most kell, hogy induljon visszafelé megcsinálni mégegyszer mindazt, amiben egy éve már, hogy mesterkedik s ha eljut oda, ahonnan kiindult, mehet tovább a nyugodt, becsületes, kiprópált fejlődés utján. S ami a mából megmarad neki: egy rossz, vivódással teli, verejtékes álom.

Nem szól amellett semmi, hogy ez nem történt meg, de mégis csak oly szorongó, félve reménykedő érzéssel merek arra gondolni, hogy jövőre ilyenkor egy zsuron fogok valakinek mesélni egy hihetetlen multról s mi mindnyájan mások leszünk; más, e világból való, de mégis emberibb emberek és magyarabb magyarok is.

*

Napok óta egy sok esztendős operett aria zsong a fülembe: „Őszszel ha le száll a dér! . . ." s tegnap, hogy valóban dér lepte be barakkjaink fedelét s a hosszu tót legények kezüket dörzsölgetve állandóan egyetlen szót fütöltek ki magukból: zima, zima . . . mintha meg is éreztem volna ennek a dalnak az értelmét. Körülbelül igy:

Máskor oly nagyon fájt az ősz!
Féltem a levélhullástól
S a könnytől, mit utamba szórt.
Féltem, hogy vigan s virággal
Nem tudlak várni, hogyha jössz.

Ablakom alatt egy rózsa
Bontotta tegnap a szinét:
S mára már (ki tudja miért?!)
Szirmai némán, szelidén
A sárba peregnek róla.

Gyászolják mind a virágok,
Siratja halk őszi eső,
Lehajlik rá a rózsa-tő:
Csak én csak én nem érezem,
Milyen mély sir mellett állok.

(*Syn som.*)

Mit olvas Nagyvárad közönsége a világháborúban?

A nagyváradi könyvpiac.

A háborunak a szellemi életre és az irodalomra gyakorolt roppant nagy hatását bizonyitja az a rengeteg háborus és elvétve más vonatkozásu irodalmi termék, melyet a háboru folyamán a különböző kiadók a könyvpiacra dobtak.

A nagyváradi s általában a magyarországi könyvpiacon a viszonyoknak megfelelőleg természetszerüleg csak a magyar-osztrák és német irodalmi termékekről beszélhetünk mint olyanokról, amelyek a nagyközönség érdeklődésére vannak bazirozva. Azonban e téren szorosan külön kell választanunk a magyar és a német irodalom háborus termékeit.

A magyar irodalom mostani termékei ugyanis szinte kivétel nélkül háborus tárgyuak, vagy a háboruval szerves kapcsolatban álló dolgokkal foglalkoznak. Azt mondhatjuk, hogy a termelés 99 százaléka háborus dolgokkal foglalkozik és csak a fennmaradó 1 százalék az, amely más irányu témákat dolgoz fel. Ha már most ennek az okait kutatjuk, ugy ez elsősorban a közönség magatartásának tudható be. Az olvasóközönségnek ugyanis az a része, amely szellemi szükségleteinek nagy részét a könyves boltokban szerzi be, tulnyomóan a legujabb háborus vonatkozásu könyveket vásárolja. És csak nagyon kis része az, amelyik a más vonatkozásu könyveket keresi. Igaz, hogy e téren a termelés is csak a minimumra szoritkozott. Ennek azonban nem az irók hiánya az oka, hanem a kiadók tartózkodó állásfoglalása. Ma egy kötet előállitása 100 százalékkal többe kerül, mint normális életviszonyok között s ez elsősorban az, ami a kiadókat arra kényszeritette, hogy ily irányu tevékenységüket csak a legszükségesebbekre redukálják.

A legszükségesebb, legkeresettebb és igy az ő szempontjukból a leghálásabb terrénum a háboru, vagy ami a háboruval összefüggésben van. A nagyközönségnek a háboru kezdetén tanusitott ily irányu magatartását vették irányadóul s ez az oka annak, hogy a háborus irodalmat ma már reánk kényszeritették, helyesebben a közönség érdeklődését ma már teljesen ily irányba terelték.

Ellentétben van ez a német könyvpiaccal, ahol azt látjuk, hogy a háboru csupán nagy teret hóditott magának, de nem uralkodó egyszersmind. Ahol a háboru dacára a könyvkiadók nem szüntek meg más, elvont tudomány ágakkal foglalkozó müveket is a könypiacra dobni.

Általában tehát azt mondhatjuk, hogy a háboru alatti irodalomnak termékei, ellentétben a némettel, kevés kivitellel háborus vonatkozásuak.

Nem érdektelen az sem, hogy mikép illeszkedik be ebbe a milieube városunk olvasó közönsége. Hogy kiket mi érdekel! Itt azonban külön kell választanunk a polgárságot és a katonaságot. A békés elemeket a harcban voltaktól.

Nagyvárad város népkönyvtárában szereztük erre nézve az alábbi érdekes adatokat.

A civilek, beleértve a nőket is, csupán a háborus dolgokért lelkesednek. De itt aztán nem naggon válogatnak. Teret adnak az idegen, sőt az ellenséges államok irói-nak is ily irányu tanulmányaikban még akkor is, ha mindjárt nem a legaktuálisabb. Igy nagyon sokan olvassák Tolsztoj „Háboru és béke“ cimü munkáját.

De ezen kivül a magyar irók ily irányu müvei is feltünő nagy keresletnek örvendenek. Igy Jókainak „A jövő század regénye“ fantasztikus jóslataival most szintén uj szerüvé vált.

De nem csupán a háborus tárgyak kötik le az olvasók figyelmét. Nagyon sokan foglalkoznak a hadviselő államok országának, népének, belső berendezkedésének a kérdésével is, ami szintén a háboru eredményeként tekinthető.

És ezek után már most nem meglepő az sem, hogy az olvasó közönség szinte kivétel nélkül történelmi tanulmányokkal is foglalkozik, Szilágyi, Szalay-Baróthy történelmi müvei a népkönyvtárban kézről-kézre járnak.

Nézzük ezzel szemben a katonákat. Náluk az emberi lélekre végtelenül jellemző jelenséggel találkozunk. Mig ugyanis a civil társadalom a háborus könyveket falja, addig a harctéren járt katona az ilyen vonatkozásuakat — kerüli. Nem mintha talán teljesen érdekteleneknek találnák, mert hiszen általánositani itt sem lehet, hanem mert azt ami őket különösen érdekelné már ugy is végig élték. De azért itt is keresik az idegizgató, fantasztikus könyveket s különösen Dumas-val foglalkoznak nagy előszeretettel.

S ha már az irodalomról beszélünk, nem mulaszthatjuk el, hogy rá ne mutassunk egy nagyon érdekes jelenségre, amely a tudományos munkálkodással szoros kapcsolatban van. Es ez a nyelvek tanulása. Evvel is főkép a katonák foglalkoznak. De amig az angol és francia nyelvtanitást tellesen kiküszöbölik, addig az olasszal elég előszeretettel foglalkoznok. *De ami a legörvendetesebb jelenség, az a magyar nyelv térfoglalása idegen nyelvü katonáinknál. A könyves boltokban ma a legkeresettebb könyvek a magyar nyelvtan és a magyar szótár.*

De ezen kivül még igen keresettek a horvát, lengyel, német tankönyvek is.

Ha már most a könyvpiac legkeresettebb könyveit tekintjük, ugy általában két-két könyvet emelhetünk ki a háborus és nem háborus legujabb irodalmi termékek közül, mint amelyeket a nagyváradi közönség különös előszeretettel olvas. Ezek Lázár Miklós: „A fronton“ és Gábor Andor: „A kozákok“ cimü könyve, valamint Méray-Horváth: „Amerika Caesarja“ és Mark Twain „1 000,000 fontos bankó“ cimü könyve.

De ezen kivül még most is vonz magának olvasókat a filozófia, Kant, Schopenhauer, kiket különösen az osztrák és lengyel alattvalók vásárolnak.

Bölöni Bakó Zoltán.

NESTLÉ-FÉLE GYERMEKLISZT
csecsemők
gyermekek és lábadozók legjobb tápláléka gyomor- és bélbetegségek után
Mindenkor kapható.
Próbadobozt és tanulságos orvosi könyvecskét a gyermeknevelésről teljesen dijtalanul küld a Nestlé-féle gyermekliszt társaság. Wien I., Biberstrasse. 38 e.

Fölépül Iskolafalva és Diákfalva.

Ankét az Orsz. Bizottságban.

Az a lelkes mozgalom, amely Nagyváradról kiindulva bejárta az egész ország sajtóját, megnyerte a Háboruban Földult Tüzhelyeket Ujrafölépitő Országos Bizottság tetszését.

Ennek meghivására a mozgalom megteremtője Várady István *Iskolafalva* felépitésének részletes megbeszélése céljából Budapesten járt s ennek eredményéről a következőket mondotta munkatársunknak:

— Az országház honvédelmi miniszteri szobájában *Hédervváry* kegyelmes ur távolléte folytán az ügyvezető-igazgató *Baneth* Sándor fogadott lekötelező szivességgel. Kiemelte, hogy a terv igen nagy tetszésre talált s a Kegyelmes ur a legaprólékosabb kiviteli részleteket is ismerni óhajtja, hogy az ügyet ugy vigye a közoktatásügyi miniszter elé hozzájárulás céljából. Csaknem háromnegyed órai tanácskozásunk után az igazgató elfogadta propozicióimat, hogy minden oldalu tájékozódás, az esetleges akadályok elháritása s a részletnek minden vonalon való megállapitása céljából másnapra az országos szakközlönyök szerkesztőit *Kőrösi* Henrik kir. tanácsost a Néptanitók Lapja, dr *Ady* Lajost és dr *Frimi* Aladár tanárokat a középiskolai tanáregyesületek közlönyei részéről sürgönyileg ankétra hivta össze.

Másnap a jeles iró, *Pekár* Gyula alelnök, országgyülési képviselő elnöklete alatt másfél óráig tanácskoztunk. Itt uj motivumok is kerültek szőnyegre. A tanáregyesület csupán a középiskolák bevonásával (kb. 200) pár nappal előbb adta ki hasonló felhivását, hogy a középiskolák épitsék fel *Diákfalvát* a növendékek adományai utján, a tanárok összerakott pénzén pedig épitsék fel *Diákfalva* elemi iskoláját.

Kőrösi Henrik utalt arra, hogy már a háboru elején egy igen üdvös és szép mozgalmat inditott meg, amelynek célja a háboruban elhunyt tanitók özvegyei és árvái segélyezésére alapot teremteni. A tanitók adományai révén ez már 100.000 koronát tesz ki. Ez a mozgalom a lelkéhez van nőve, s nem szeretné, ha ennek sikerét más terv hátráltatná.

Pekár Gyula és *Baneth* Sándor figyelemreméltó fejtegetései után kitünt, hogy itt érdekösszeütközésekről szó sincs. A gyüjtések végeredménye kétségkivül oly szép lesz, hogy abból minden tervet meg lehet valósitani. A határozat szerint a középiskolák gyüjtéséből felépül *Diákfalva*, a közel 20 000 iskolát számláló népoktatási intézetek adományát két részre osztják. Egyik részéből felépül *Iskolafalva*, másik részét a háboruban elhalt tanitók hátramaradottjai alapjához csatolják. Hiszen a felvidéki falvak nem igényelnek egyenként félszázezer koronánál többet s igy egészen bizonyos, hogy mind a három szép, nemes terv megvalósulást nyer.

E célból kb. november 3 án Kárpáti iskola napot rendezünk. Ezen a napon az ország valamennyi iskolájában d. e. 11 órakor elmondják *Pekár* Gyulának ez alkalomra irt ünnepi emlékezését. Az ezt követő méltatást gyüjtés fejezi be. Az iskolánként begyült összeget a kir. tanfelügyelőségek, illetve a tankerületi főigazgatóságok utján az Országos bizottsághoz folynak be.

— Engem boldoggá tesz az a tudat, hogy erőinket egyesiteni sikerült, hogy nem itt ott egy-egy házat, de két falut épithetünk fel, *Iskolafalvát* és *Diákfalvát*, s emellett az üdvös alapot olyan összeggel gyarapitjuk, a mely sok tanitói özvegy és árva kezéből csavarja ki a koldusbotot.

Hisszük, hogy az egész országban lelkesen támogatja a társadalom minden rétege a tanárság és tanitóság lelkes törekvését. S mi örülünk, hogy a Nagyváradról kiindult

mozgalom, az innen imputált ankett ilyen fényes hármas eredménynyel zárult le.

A közoktatásügyi miniszter rendelete minden valószinüség szerint már a napokban leérkezik a hivatalos sajtó utján.

FELHIVÁS
a Nagyváradi Kereskedelmi Csarnok tagjaihoz.

A magyar nemzet élet-halálharcában immár harmadszor fordul a társadalomhoz, hogy ennek a diadalmas küzdelemnek sikeres megvivásához ajánlja fel anyagi erejét és támogatását.

A harmadik hadikölcsönt a kormány aláirásra bocsájtotta ki.

A világháborut nemcsak a harctéren, hanem itthon is végig kell harcolni. Az első és a második hadikölcsön fényes sikere bebizonyitotta, hogy az itthon dolgozó társadalom sem maradt odasadásban és áldozatkészségben a harctéren küzdő katonáink mögött. A kard és a pénz együttes háboruja ez és ha a hősök birják karddal az ádáz viaskodást, nekünk is kell győzni az anyagi erőmegfeszités harcmezején!

Nagyvárad kereskedővilágához fordul ezuttal a Nagyváradi Kereskedelmi Csarnok és felhivja ennek a tekintélyes társadalmi osztálynak minden tagját: jegyezze legjobb tehetsége szerint a harmadik hadikölcsönt

A kereskedő osztály hazafisága és áldozatkészsége a két első kibocsátásnál is pompásan megnyilatkozott: most a harmadik nagy erőpróbánál is méltóknak kell lennünk a kereskedővilág hirnevéhez, tekintélyéhez és becsületéhez.

Németország kereskedői az utolsó hadikölcsön jegyzésénél elöljártak abban, hogy a haza oltárára tegyék vagyonukat: ezt a példát követni mindnyájunknak kötelessége.

Nagyvárad kommerciális élete előkelő helyet foglal el az országban, elöl kell tehát járnunk a tettekben akkor, amidőn a nemzet szent ügyének támogatásáról van szó.

A haza nem ajándékot, nem kockázatot kér tőlünk, hanem ugyanakkor, amidőn vagyonukat kölcsönképen igénybeveszi, egyszersmind a legjobb és legelőnyösebb befektetésre nyujt alkalmat. Az ország előzékeny és bőkezü akkor is, amidőn polgrainak azt mondja, hogy áldozatot kér tőlünk. Hiszen mindenki tudja, a kölcsön nagyszerü feltételeit ismeri, hogy nem adakozasról, nem áldozatkészségről van szó, hanem a legjobb bonitásu és legkitünőbb kamatozásu tőkebefektetésről, amely a kölcsön jegyzőinek nyujt hasznot, de egyben a hadsereg hősi küzdelmeinek támogatására, a diadalmas befejezéshez való segitségre is alkalmat ad a haza polgárainak.

Minden nagyváradi kereskedő vegye elő nélkülözhető tőkéjét és jegyezzen belőle hadikölcsönt. Legyünk példaadók más városok kereskedői előtt, akik Nagyvárad hatalmas fejlődéséből, kereskedelmi megizmosodásából oly sokat tanultak.

Felhivjuk ezzel együtt a Nagyváradi Kereskedelmi Csarnok tagjai sorába tartozó gazdákat és iparosokat a hadikölcsön jegyzésére. Meggyőződésünk, hogy a gazdaközönség, amelynek terményeit és állatallományát a háboru oly magas árakra emelte, kiveszi a részét a kereskedő osztállyal karöltve abban a tevékenységben, amely a hadikölcsön abszolut nagy sikeret biztositja. A gazdaközönség ma Magyarország legtőkeerősebb rétege, amely produktumait az egész vonalon igen dusan értékesitette és igy rendelkezik azzal a készpénzzel, azzal a heverő tőkével, amelyből a hadikölcsön milliárdjainak elsősorban rekrutálódnia kell. A Kereskedelmi Csarnok kebelébe tartozó földbirtokos tagtársaink, kereskedő, vállalkozó és iparos társainkkal vállvetve jegyezzék a harmadik hadikölcsönt.

A jegyzésre szánt összeg 25 százaléka elegendő arra, hogy bárki résztvehessen a a hadikölcsön milliárdjainak előteremtésében A többit a jegybank előlegezi helyettünk. És a mig a jegybank a helyettünk befizetett pénz után csupán öt százalék kamatot szed a felektől, addig a járadék hat percentet hajt nekünk!

A hazafiság hangja mellett tehát a józan és reális gondolkozás is arra ösztökélhet mindenkit, hogy a harmadik hadikölcsönből mennél nagyobb összeget jegyezzen.

Nagyvárad kereskedővilága jelentékeny vagyont képvisel. Ennek az erőnek meg kell nyilatkoznia a nagyváradi kölcsönjegyzés előreláthatóan impozáns sikerében is!

Jegyezzen mindenki hadikölcsönt! A Kereskedelmi Csarnok egyetlen tagja se maradjon el ettől a nagyfontosságu, nemzetünk jövőjére kiható, a háboru sorsára döntő befolyásu hazafias akciótól!

Nagyvárad, 1915 október 16.

Reismann Mór,
kir. tanácsos
a Nagyváradi Kereskedelmi Csarnok elnöke.

Iparosok, ipariskolai tanárok és tanulók a III-ik hadikölcsönért.

Felbuzdulva a német hadikölcsönnek az egész világ által elismert fényes sikerén, amelyhez a német iskolamesterek — ősi tradicióikhoz hiven — hathatósan hozzájárultak azzal, hogy agitációjuk révén is sok millió gyült össze arra, hogy a német fegyverek győzelmesen vivhassák meg a germán titánok hősi viaskodását: a nagyváradi iparos tanonciskola vezetősége, tanári Segély alapja és Ifjusági Egyesülete utján a tanárok, iparos mesterek és tanulók bevonásával nagy arányu propagandát fejt ki a most kibocsátás alá kerülő III. hadikölcsön érdekében.

Különfele módozatok merültek fel, hogy a fenntjelzett két egyesület támogatásával lehetővé tegye az ifjuságnak, hogy megtakaritandó filléreikkel ők is támogathassák a nemzet szent ügyét. Többek közt az a terv merült föl, hogy a tanulók havi két korona befizetésével két éven át folytatott törlesztéssel egy egy 50 koronás kölcsönt válthassanak magukhoz. Ugyanis módozatokat találtak arra nézve is, hogy igy az ipariskolai tanárok és az önálló iparosok is előnyös feltételek meltett jegyezhessenek hadikölcsönt. A kölcsönök financirozását a tanári Segély Alap vállalná magára ugy, hogy a kölcsönt jegyzőnek a befizetett összeget visszafizetné, amennyiben az illető később képtelen volna vállalt kötelezettségeit teljesiteni.

A kölcsönjegyzés lehetőségeinek megbeszélésére az ipariskolai Ifjusági Egyesületnek vasárnap (ma d. e. 11–12) az Ipartestület házában tartandó megnyitó ünnepélyén a helybeli Hitelbank főnöke *Kereszty* Kornél fog utmutatással szolgálni s propoziciót előterjeszteni

Erre az előadásra ismételten felhivjuk a tanári testület b. tagjait és az iparos mester urakat, valamint az érdeklődőket is. — Mindenkinek kötelessége, hogy tehetsége arányában támogassa a nemzet eme szent ügyét.

* **Családi rum** vaniliával vagy ananász izel literje K 3·20. Mindenféle likőr essentiák 1 üveg 60 fill. Cognac legkiválóbb minőségben. Tejkivonat 4 literre való K. 1·20. Kapható Farkas István „Apolló“ drogeriájában Rákóczi-ut. 7/B.

* **Kiadó** november elsejére Rákóczy ut 7. szám négy szoba fürdőszobával, Körös utca 15. sz. öt szobás modern ujlakás, Értekezni ott és Oláry I. ségnél

65 bolyongó ökör története.

Ötvennyolcat kinyomozott a nagyváradi rendőrség.

— *Saját tudósitónktól.* —

A napokban *Jakabovits* Manó marhakereskedő megjelent a nagyváradi rendőrségen és előadta, hogy az általa Debrecenben vásárolt 65 ökör hajtsárai kezén eltünt.

Jakabovits a József főherceg boroskisjenői vágóhid telepe részére vásárol ökröket, a főherceg számtartójával *Bost* Rezsővel együtt, amely vásárlások alkalmával Jakabovits mint hozzáértő szerepel. Igy kerültek a debreceni vásárra is, ahol az uradalom részére nagyszámu ökröt vásároltak. Az ökröket aztán rábizták négy hajtsárra és utnak inditották őket Kisjenő felé. A hajtsárok persze az összes debreceni koresmákat bejárták s alaposan lerészegedtek, ugy, hogy egyik már itt kidült közülök s hárman folytatták az utat Derecske felé.

Derecske egy ujabb stáció volt számukra, s szokás szerint itt is beültek a korcsmába, s ittak mint a kefekötő. Az alatt persze a ökrök minden őrizet nélkül maradtak s igy nem csuda, hogy Berettyóujfaluba már csak egy ember érkezett 38 ökörrel. Ez a szám is leolvadt, mert az egy ember nem tudta az állatokat összetartani, s az ökrök szétszáguldtak a megye minden tája felé.

A gondatlan vásárlók aztán Nagyváradra jöttek panaszt tenni dr *Dayka* Endre rendőrkapitányhoz, mivel a nagyváradi rendőrségben biztak a legjobban. Dayka azonnal megbizta a nyomozással *Dienes* István detektivet, aki már sok nyomozást vezetett eredményre.

Dienes detektiv szorgos kutatásának már is meg van a kiváló eredménye, mert a megye minden részéből sikerült eddig összeszedni az elkóborgó ökrök közzül 58 darabot, s már csak 7 darab hiányzik. Ezek valószinüleg a Hortobágyra tértek visszza, mert onnan is nagyobb számu barmot vásároltak.

Az élelmiszerek hatósági árai.

A m. kir. belügyminszter ur 69501/III/1915 számu leiratával megadott felhatalmazás alapján Nagyvárad város törvényhatóságának területére a közélelmezés zavartalanságának biztositásához füzödő érdekekből az élelmi cikkek követelhető legmagasabb árait az 1915. évi október hó 18-ától 31 ig terjedő időre a következőképen állapitom meg:

Hus és hustermékek: 1 kiló marha hus (I. rendü) 5·00 kor. 1 kiló marhahus (II. rendü) 4·80 kor. 1 kiló növendék hus 4·80 kor. 1 kilo borjuhus (hátulja) 5·20 kor 1 kiló borjuhus (eleje) 4·80 kor. 1 kiló juhhus 3·— korona. 1 kiló sertéshus 20 deka nyomtatékkal 5·80 korona. 1 kiló füstölt sertéshus 6·70 kor. 1 kiló kolbász (füstölt) 6·20 kor. 1 kiló szalonna (zsirnak való 7·30 kor. 1 kiló szalonna (füstölt, sózott) 7·40 kor. 1 kiló szalonna (pörkölt, paprikázott) 7·40 kor. 1 kiló háj 7·50 kor. 1 kiló préseletlen tepertő 5·— korona. 1 kiló sertészsir 7·70 korona.

Baromfi: 1 pár csirke rántanivaló 3—4 kor. 1 pár csirke sütni való 5—6 kor. 1 kiló csirke élő sulyban 2·40 kor. 1 kiló csirke kopasztott — kor. 1 pár tyuk 8—10 k. 1 pár

ruca (hizott) 10—12 kor. 1 pár ruca (sovány) 8—10 kor. 1 kiló ruca élősulyban 2·80 kor. 1 kiló ruca (kövér) élősulyban 3 korona. 1 kiló ruca (koppasztott) 3·40 kor. 1 pár liba (sovány) 14 kor. 1 kiló liba (sovány) élősulyban 2·50 k. 1 kiló liba (koppasztott) — kor. 1 kiló liba (hizott) élősulyban 3·60 kor. 1 kiló liba (hizott koppasztott) 4·00 kor. 1 kiló pulyka élősulyban — kor. 1 kiló pulyka koppasztott 3·20 kor.

Hal és vad: 1 kiló csuka (hal) élő — kor. 1 kiló harcsa (hal) élő —·— korona. 1 kiló ponty (hal) élő 3—3·40 kor. 1 drb nyul 3—4 kor. 1 drb fogoly 1·20 kor.

Tej és tejtermékek: 1 liter tej fölözetlen piacon 36 fill. 1 liter tej fölözetlen házhoz szállitva 38 fill. 1 liter tej kóser 40 fill. 1 liter tejfel 1·80 kor. 1 kiló turó (tehén) 1·60 kor. 1 kiló turó (juh) 2·70 kor. 1 kiló gomolya 2·40 kor. 1 kiló vaj 8·64 kor.

Liszt és kenyérnemüek: 1 kiló buzadara és nullásliszt 84, főzőliszt 64, buzakenyérliszt 44, rozsliszt 46, tengeriliszt és dara 46 fillér 1 kiló fehér kenyér péknél 62, fehér kenyér üzletben 64, barna kenyér péknél 42, barna kenyér üzletben 44, péksütemény 3-3 dekás 4, vizes zsemlye 4 dekás 4 fillér.

Gyümölcs és füszer: 1 kg. szőlő csemege 1 kor. 1 kiló dió 1 kor. 100 kiló cukor (süveg) 103·75 kor. 1 kiló cukor (süveg) 1·09 kor. 100 kiló cukor (kristály) 103·75 kor. 1 kiló cukor(kristály) 1·09 kor. 100 kiló cukor (kocka) 107·65 kor. 1 kiló cukor (kocka) 1·13 kor. 100 kiló cukor (kocka) 5 kgr. dobozokban 106·20 kor. 1 kiló cukor (kocka) 5 kgr. dobozokban 1·11 kor.

Száraz főzelék, tojás, zöldség stb.: 1 kiló bab száraz 56 fillér. 1 kiló borsó száraz 70 fill. 1 kiló lencse 80 fillér. 1 kiló kása (köles) 1·20 kor. 1 drb tojás (egész) 17 fill. 1 drb tojás (törött) 12 fill. 1 csomó sárga répa 24 fillér. 1 csomó petrezselyem 24 fillér. 1 drb karalábé 8—12 fill. 1 kiló hagyma (vörös) 80 fill. 1 kiló hagyma (fog) 1·50 kor. 1 kiló fejes káposzta 14 fillér. 1 fej kelkáposzta 12—16 fill. 1 fej káposzta (vörös) 12—30 fill. 1 kiló burgonya 14 fill 100 kiló burgonya 13 kor. 1 drb retek (fekete nagy) 3 fill. 1 kiló paradicsom 30 fill. 1 drb tök főzni való 12—24 fill 1 drb karfiol 40—50 fill. 1 drb paprika (zöld,nagy) 2 fill.

Az ármegállapitásra vonatkozó határozatom ellen az 1914. évi L. tc. 1. §-ának első bekezdése szerint birtokon kivüli felebbezésnek van helye, a közhirrétételtől számitott 15 nap alatt a kereskedelemügyi miniszterhez.

A felsorolt élelmiszerek árainak ennél magasabban való megszabása az 5600/1914. B. M. számu rendelet 1. §-ába ütköző kihágási cselekménynek fog tekintetni s feljelentés esetén a rendelkezés megszegője ellen a kihágási eljárás meg fog indittatni.

Az emlitett rendelet 4. §-a alapján a kihágás büntetése 15 napig terjedhető elzárás és 200 koronáig terjedhető pénzbüntetés.

Ez ármegállapitással a piaci forgalomban lábrakapott egyes szertelenségek megszüntetése végett a törvényhatóság régi kivánságának teszek eleget.

Módot és eszközt kivánok nyujtani a város lakosságának, hogy az élelmicikkek árainak magasságához füződő érdekeit megvédhesse. Nem mulaszthatom el azonban hogy ez alkalommal fel ne hivjam a figyelmet arra a körülményre, miszerint a hatósági ármegállapitásnak előnyei csak akkor lehetnek, ha a város vevőközönsége kivétel nélkül azt maga is betartja, annak betartását éber figyelemmel kiséri s annak áthágásáról, illetve az esetleges visszaélésekről a hatóságnak jelentést tesz.

Tudomására hozom a vevőközönségnek, hogy azon árusitó ellen, aki az előbb felsorolt élelmiszerek árait október 18 ától 31-ig az előbb megállapitott árnál magasabb összegben szabja meg, a feljelentést a piacon szolgálatot teljesitő rendőrközegek bármelyikénél megteheti.

Nagyvárad, 1915. évi okt. 16 án.

Lukács Ödön s. k.
polgármester helyettes.

HIREK

Bangha Béla Nagyváradon.

Elég lesz röviden jeleznünk a közönségnek: *Bangha* Béla ismét Nagyváradra jön! és tudjuk, hogy ez a név már egymagában hullámzásba hozza a keresztény Nagyváradot.

Feledhetlen napjai voltak azok Nagyvárad katholikusainak, mikor *Bangha* Béla gyujtó szónoklataival napokon át tüzben tartotta a keresztény hivő lelkeket. Ezek a napok elevenednek meg ujra mához egy hétre, mikor Nagyvárad közönségének ismét alkalma lesz Bangha Béla ragyogó ékesszólásában gyönyörködni.

Bangha Béla egy napig fog városunkban tartózkodni; mint régi, kedves ösmerős jön közénk, a kit szeretünk, s a ki viszont mindig igaz örömmel jön Nagyváradra, ahol az uj keresztény Magyarországnak egy erős bástyája áll és erősödik. Most a *Katholikus Népszövetség* első ünnepélyén fogja előadását megtartani, amely előadáson az egész keresztény társadalom lelkesedéssel fog részt venni.

A részletes programmot legkezelebb közöljük. Bangha Béla nagyváradi tartózkodása minden esetre kimagasló eseménye lesz a keresztény társadalom idei akció programjának.

—

* **Dr Pajor Kálmán kitüntetése.** Dr *Pajor* Kálmán ügyvédjelölt, tüzérzászlós hősiességéért kettős kitüntetésben részesült. Az északi karctéren, Wolhyniában harcolt, ahonnan sebesülten nemrég került a nagyváradi csapatkórházba. Itt érte a kettős kitüntetés hire, melyről ezrede hivatalosan értesitette, hogy vitézségért megkapta a nagy ezüst és a kis ezüst vitézségi érmet.

* **Előadás a III-ik hadiköcsönről.** Kereszthy Kornél, a Hitelbank főnöke ma tartja ismertető előadását az iparos tanonciskolai ifjaknak az Arany Sas (Mezey Mihály utca) disztermében d. e. fél 11 órakor. Az előadást minden érdeklődő dijtalanul meghallgathatja.

* **Az Urak Mária Kongregációja** ma reggel fél 8-kor a Szent József intézet kápolnájában közös szent áldozást tart, melyet elhunyt testvérünk, *Fata* Sándor lelkiüdvéért ajánlanak fel.

* **A téli háboru.** A Kath. Kör keddi vetitő estélyén a téli háboruról kerülnek bemutatásra szebbnél szebb aktuális képek. A pompás képsorozathoz előadást dr *Krüger* Aladár fog tartani. Az előadás fél hatkor kezdődik.

* **Dr Giesswein Sándor előadása.** Az Országos Békeegyesület egyik vezéralakja: dr *Giesswein* Sándor pápai főpap fog előadást tartani ma délután fél 6 órakor Nagyváradon a városháza közgyülési termében. Dr Giesswein Sándor univerzális tudós, aki az összehasonlitó nyelvészet terén szerezte első tudományos babérait. A társadalmi tudományok terén ma az elsők között van Magyarországon. Egyike a legkiválóbb modern gondolkozóknak s a magyarországi keresztény szociálista egyesület elnöke s ő tett a legtöbbet abban a tekintetben, hogy a keresztény szociálista eszméket Magyarországon népszerüsitse. Dr Giesswein Sándor az Állandó Béke nagyváradi női bizottságának meghivására jön Nagyváradra. Nagy érdeklődést keltő előadása a háboru szociális tanulságairól fog szólani s iránta nagy érdeklődés nyilvánul meg. Belépő jegyek 50 fillérért a Hegedüs hirlapirodában kaphatók.

* **Kinevezések.** Dr *Pétersberger* Pál nagyvárad városi járásbirósági jegyző a nagysinki járásbirósághoz; — dr *Tóth* Imre a nagyváradi itélőtáblánál alkalmazott jegyző az orosházi járásbirósághoz, — dr *Lányi* Sándor a nagyváradi itélőtáblánál alkalmazott jegyző a nagyszalontai járásbirósághoz és dr *Zsiska* Dániel nagyváradi törvényszéki jegyző a teregorai járásbirósághoz albirákká neveztettek ki. — Az igazságügyminiszter dr *Vekerdy* Géza hódmezővásárhelyi ügyvédjelöltet a nagyvárad városi kir. járásbirósághoz jegyzővé nevezte ki.

* **Csoportvezetői értekezlet.** A Kath. Népszövetség csoportvezetői ma, vasárnap d. u 4 órakor a Népszövetségi Hitelszövetkezet helyiségében értekezletet tartanak. Az értekezlet *Bangha* Béla jövő vasárnapi nagyváradi tartózkodásának és a Népszövetség téli programmjának előkészitésével fog foglalkozni. Tekintettel arra, hogy a csoportvezetők nagy része hadbavonult, az igazgató kéri, hogy azokból a csoportokból, melyek vezetője nincs Nagyváradon, helyettük egy-két más, buzgó Népszövetségi tag jelenjen meg, hogy a csoportvezetői szervezet a háboru tartamára is kiépithető legyen s a Népszövetség már most előkészithesse a béke idejére fokozott tevékenységét. Az idei akció kiindulás pontja *Bangha* Béla beszéde lesz.

* **Megrémitett város.** Váradszőllősről tegnap riasztó hirt terjesztett valaki a nagyváradi közönség között. Az illető azt korpoltálta városszerte, hogy a váradszentmártoni tejkereskedők között több tifuszos megbetegedés fordult elő és ennek dacára a betegek hozzátartozói, sőt maguk a betegek is rendesen szállitják a tejet. A tej behozatala által a megfertőzés veszedelmének teszik ki a nagyváradiakat. A rémhir terjesztői később annyira mentek, hogy irásbeli feljelentést is adtak be *Fráter* Aarnabás alispánhoz. Dr Móricz Ernő vármegyei főorvos azonnal intézkedett, hogy a baj mibenlétéről kellő felvilágositást kapjon és ha ténylag veszedelem forogna fenn, akkor a legszigorubb eljárást inditsák meg a mulasztókkal szemben. *Nagy* Márton főszolgabiró a rendelet vétele után megtartotta a vizsgálatot s ennek során kiderült, hogy a tej behozói között egyetlen egy megbetegedés fordult elő s az az egyén sem volt tifuszos, hanem tüdőgyuladásban betegedett meg. A vizsgálat eredménye megnyugtatta a közönséget.

*** A margitai járásban gabonarekvirálást kérnek.** A margitai járás egyike Biharvármegye azon járásainak, ahol legpompásabb virágában van az élelmiszer uzsora. A termelők talán sehol sem spekulálnak annyira, mint épen ebben a járásban. Most, október 15 én tudvalevőleg letelt a gabona 36 koronás vásárlási árának határideje. A margitai járásban azonban hiába akart valaki a maximális áron vásárolni, egyáltalán nem tudott gabonához jutni. A termelők egyáltalán nem voltak hajlandók a gabonát a meghatározott árért forgalomba hozni. Nyiltan hangsulyozták, hogy azért nem adják a gabonát, mert később sokkal magasabb árért fogják majd eladni. Igy a közönség a kormány által kitüzött kedvezményes időben sem tudta magát ellátni gabonával. A helyzet elég komoly, amennyiben ha ez igy tart tovább is, a járás közönsége a mult évinél sokkal rosszabb helyzetbe kerül. Tegnap a meglepő körülményekről dr *Halász* Elemér főszolgabiró jelentést tett Fráter Barnabás alispánhoz. A főszolgabiró a termelők visszaéléseinek megakadályozására és a közönségnek gabonával való ellátásának biztositása végett azt ajánlja, hogy a járás területén rendeljék el az általános rekvirálást. Ha pedig nem volna elegendő gabona, akkor más járásokban is rekviráltasson a hatóság a margitai járás részére. Ha a mostani helyzeten nem segitenek, akkor a járásban be fog következni a lisztinség. Másik nagy hibája a lisztbiánynak a malmok személyzetének hiánya. A járás malmaiból katonának vitték a szakembereket ugy, hogy ma a malmok nem tudnak elegendő mennyiségü lisztet sem termelni. A főszolgabiró a szakemberek felmentését kéri, ha azonban ez nem volna lehetséges, akkor arra kéri a főszolgabiró az alispánt, hogy a malmokban katonai molnárokat alkalmazzanak. A főszolgabiró sürgős intézkedést kér, nehogy a helyzet még komolyabb legyen.

*** Adományok az Ottokár-hadiárvaház javára.** A nemes lelkekben még mindig visszhangzik a felhivás. Ujabban a következők adakoztak: Kovács Kandid prem. tanár 20 K, Bertram Brunó prem. tanár 10 K, Grabics Kálmán prem. tanár 20 K, Kiss László VII. o. t. gyüjtőivén: Kiss László főszolgabiró Békéscsaba 10 K, Leszich Gábor B. csaba 10 K, Rosenthal Adolf B.-csaba 10 K, Haraszti Sándorné B.-csaba 10 K, Dr Luxemburger Györgyné B. csaba 5 K Laubuer József B.-csaba 5 K, özv. Jávor Gyuláné B.-csaba 20 K, N. N. 1 K, Verner Kálmánné 5 K, Török Gizella 1 K, Lakatos Mici 1 K, N. N. 1 K 20 f., összesen 79 K 20 f. Leokutza László VI o. t. gyüjtőivén: özv. Ridi Józsefné Váradszőllős 1 K, Kopasz Margit Váradszőllős 2 K, Rettegh Ignác 1 K, N. N. 2 K. 80 f., összesen 6 K 80 f. Az eddigi gyüjtés eredménye *5283 K 20 f.* „Áldás legyen mindenkin, aki csak egy pár lépést is tesz az árvákért."

*** A Magyar Bank uj cégjegyzője.** A Magyar Bank részvénytársaság tegnapi igazgatósági ülésén *Kerekes* Eleket a pénzintézet pénztárnokát cégjegyzőségi jogosultsággal ruházta fel.

*** Temetés.** *Czékus* Károly f. évi augusztus 15 én Nagykárolyban elhunyt. Özvegye az elhunyt kivánságához képest Nagyváradra hazaszállittatta a holttetemeket és ma vasárnap d. e. 11 órakor az olaszi temetőben helyezik a családi sirhelyen örök nyugalomra.

*** Az erdélyi püspök rézüstöket gyüjt.** Gróf Majláth G. Károly katholikus püspök bérmakörutján bejárta a kézdi járás községeit s vallásos missziója mellett nem feledkezett meg arról sem, hogy a hol valamelyik plébánián réztárgyakat talált, azokat összegyüjtse. A főpásztor a tegnap esti vonattal utazott vissza Lemhényből gyulafehérvári rezidenciájába. Magával vitte az összegyüjtött rézgyárakat, ezek között régi pálinkafőző kisüstöket.

— Összeszedtem egy csomó rézüstöt, — mondta az erdélyi katholikusok püspöke — kellenek ágyunak!

*** A fauzsora.** A főispán felhivására tudvalevőleg *Fráter* Barnabás alispán minden főszolgabirót felhivott, annak bejelentésére, hogy a járás faszükségletét irják össze és jelentsék be, hogy a szükséglet fedezve van-e. Az esetben pedig, ha nincs elegendő fa, akkor arra nézve kell javaslatot tenni a járás vezetőinek, hogy nem találják e valamely rendkivüli intézkedés alkalmazásának szükségét. A főszolgabirák most egymásután teljesitik bejelentéseiket, melyeknek zöme a fauzsora legnagyobb mérvének fennforgását igazolja. Hogy minő árak vannak különösen az alföldi járásokban, annak illusztrálására elegendő a derecskei főszolgabiró jelentését megemliteni. A jelentés szerint a járásban a fakereskedők a hasábfát nem méterenkint adják, hanem vágatlan állapotban, métermázsánkint 6 koronáért. Elképzelhető már most, hogy a vizes fából, melynek sulyja sokkal nagyobb, mennyi pénzt csinál magának a kereskedő, ha figyelembe vesszük, hogy a viz a derecskei járásban teljesen ingyen áll mindenki rendelkezésére. Ha azonban csak 5 métermázsát is számitunk egy köbméter fára, akkor is a fenti árak mellett egy köbméter fa ott 30 korona. Ez az ár a jelentés szerint nem végleges. Sőt még csak nem is hetekre, vagy hónapokra szól, csupán egy-két napra, mert aztán ismét emelkedik. A főszolgabiró a fa árának hihetetlenül gyors emelkedését csak ugy véli megakadályozni, ha az általános rekvirálást elrendelték és megállapitják a maximális árakat. A derecskei járásban különben a mai körülmények között csak ugy lehet a helyzeten segiteni, ha más járásokból szállitanak át fát.

*** Világitsuk ki halottak napján elhunyt hőseink sirját** A Vörös-Kereszt Jobbkéz-osztálya kéri a nagyközönséget, hogy ne feledkezzék meg az idén sem érettünk hareban elesett katonáink sirjairól. Aki csak teheti, vigyen, vagy adjon egy szál gyertyát vagy virágot a sirokra. A Jobbkéz hölgyei a sirok diszitéséhez hozzájárulnak, ott lesznek és szivesen kiviszik az e célra hozzájuk küldött adományokat (Törvényszék, 25. sz. ajtó.)

*** Aranylakodalom.** Szép ünnepély lesz ma, vasárnap a Szent László templomban. *Zana* Ágoston nagyváradi polgár aranymenyegzőjét tartja hitvesével, *Lengyel* Borbálával. Egy félszázados boldog házasság után ismét az Ur oltárához vonulnak, ahol felveszik ötven éves frigyükre az egyházi áldást. Ez alkalomra a 18 tagból álló család összejött Nagyváradon, hogy részt vegyenek a család örömünnepén. A szép ünnepély délelőtt 10 és 11 óra között lesz a Szent László templomban.

*** Kerékjártó Duci hangversenye.** A világháboru iszonyu áldozatainak, a sok szenvedésnek és könynek, mely e rettentő küzdelem nyomán támadt eltüntetésére és enyhitésére mindenütt összefogott a társadalomnak ugyszólván minden rétege, gazdag, szegény egyformán viszi adományait a jótékonyság oltárára. A magyar társadalom is felismerte ebbeli tartozásait és ezek között egyik legfőbbet, hogy a kárpáti falvak lakóinak, kik érettünk vértelenül iszonyu áldozatot hoztak, az elpusztult helyébe uj otthont adjon. A cél olyannyira szent és kötelező, hogy mindannyiunkat áldozatra szólit. Kerékjártó Duci nemesen érző művészi lelkét is ez a gondolat ihlette meg, midőn elhatározta, hogy gróf Khuen Héderváry Károlynak felszóllitására művészi erejével e szent cél szolgálatába áll. Október 20-án eljön közénk ez az igazán művészzseni, ez az uj Magyarországnak talán egyik legfiatalabb, de fiatalságával legtöbbet is igérő hegedümüvésze. Müsora a képzelhető leggazdagabb: Mozart, Paganini, Goldmark, Schubert, Kreizler, Hubay darabjai s két saját szerzemény, amit pedig bennük adni fog, az egyedüli, az utánozhatatlan zseni müvészete lesz. Ehhez járul még egy ugyan csak nagynevü müvésznek, Dienzl Oszkárnak zongora kisérete.

*** Adományok a váradfalvi templomra.** A nagyváradfalvi templomra ujabban a következő adományok érkeztek: Dr Karácsonyi János 40 K, Gabrielly Lajos 30 K, Szkuba Gyuláné 20 K, Lopussny Gyula 10 koronát.

*** Tojás-árulás a városi boltokban.** A városi közélelmezési ügyosztály nagyobb mennyiségü friss, lámpázott tojást szerzett be és azt folyó hó 13-ától (hétfőtől) kezdve mindaddig, mig a készlet tart, reggel 7 től 12 ig a Szent László-tér 5. szám, a Szent László-tér 16. és Teleki-utca 4. szám alatti városi liszt- és élelmiszer-raktárakban a közönség részére forgalomba hozza darabonként 17 fillérért. A multban tapasztalt visszaélések kikerülése végett a tojásvásárlási jog a liszt-, vagy zsirutalvány felmutatásához van kötve. Minden egyes családtag részére hetenként legfeljebb 2 drb. tojás vásárolható. Nagyvárad, 1915 október hó 16 án. *Lukács Ödön* főjegyző, polgármesterhelyettes.

*** A Vörös Kereszt** céljaira ujabban adakoztak október 9-től október 16-ig: Gyöngyössy István: a vetitő estély jövedelme 1335 korona 10 fillér. Jadlovker Hermann hangverseny jövedelme 300, Ugyanekkor felülfizetett Haltenberger Vilmos 10, Schwartz Márton Pia Cirkó adománya 100, Spelt Gyula dr a vetitő estélyen felülfizetett 50, Geiszberg Emma adománya 40 korona.

*** Államsegélyezettek figyelmébe.** Értesitem mindazon államsegélyben részesülőket, kiknek sorszáma 6183 tól 6440 ig terjed és még fizetési könyvecskéiket meg nem kapták, hogy azok átvétele végett folyó hó 18., 19. és 20 án (hétfő, kedd és szerda) hivatalomban (Városháza földszint 30) feltétlenül jelentkezzenek. Nagyvárad, 1915 október 16. *Juricskay* Barna, tanácsos.

*** A Nagyváradi Hitelbank** rt nál jegyzett II. hadikölcsön kötvények az eredeti elismervények beszolgáltatása ellenében átvehetők.

* Három liter **Családi rumot** készithet bárki pár percz alatt a Farkas-féle családi rum-kivonattal. Ára 60 fillér. Családi thea kivonat 10 adag 50 fillér. Kapható Farkas István „Apolló" drogeriájában. Rákóczi-ut 7/B.

* **Hogyha megállnak a vonatok.** Az utasoknál főleg katonaságnál töltetlenül jó szolgálatot teszen konyak, rum, tea, kávé, kakaó tabletták, huskonzervek, páinok, kondenzált tej és tejpor, csokoládé, szardinia, pisztráng, málnaszörp, citromszörp, valódi Domány-féle borok, kész kávé mely bármely háztartásban élvezhető 1 kgr. 3 Kor. 60 fill. Kicsinyben süveges, kocka és kristálycukor. Külön halkonzerv üzletem a napokban megnyilik, kapható u. m. Sóshering, osszé, fillé, bismark, rollmopsz, ruszli stb. stb. Télire tea vásár megkezdődött. Kapható valódi lengyel gomba élvezet tőle a leves. Maggi leves kocka 10 drb. 45 fillér. 1 üveg Diana sósborszesz 56 fillér. *Vigyázat!* Ezen ajánlat Nagyváradon kizárólag Aszódi Mihály Kossuth utca Sas palota és Rákóczi-ut. Intézeteknek, katonáknak. kórházaknak, gazdaságnak, külön ajánlat. Telefon sz. 635.

* **Gazdasszonyi állást keres** papi házhoz egy nagyobb gyakorlattal biró nő, kinek éves bizonyitványai vannak Plebánia és rendbáztól, cime özv. Kulcsár Józsefné Tormafalu, Sopronmegye u. p. Felsőrfalva, plebánia.

Falusi fuvarosok az egész téli idényre fuvarozásra felvétetnek. Kapucinus-utca 19. sz.

* **Kiadó 4 szobás utcai lakás** mellékhelyiségekkel méltányos árban november hó 1-re. Kálvária-utca 20.

* **Köhögés, hurut, rekedtség, elnyálkásodásnál** használjon kizárólag: Farkas-féle **hurut-szeletkét**. Ára K. — 60 Kapható, Farkas István Apolló drogeriájában Rákóczy-ut 7/B. Telefon: 13—02.

x **Négy szoba és előszobából álló lakás,** irodának különösen alkalmas, villany világitás és gőzfütés berendezéssel, a Bémer-tér közvetlen közelében f. év augusztus hó 1-től, esetleg már május hó 1-től kezdődőleg kiadó. Bővebbet a házmesternél. Szent János utca 3. szám.

* **Zsuzsi kisasszony** a Rákóczy-uton 7. sz. alatt Aszódival szembe. Simor Gyula hangszerkészitőnél, Mikor az est mesélni kezd, Nem én lettem hütlen hozzád, Te szőke gyermek. Háborus lemez ujdonságok. Hangszerek hegedük, gramafonok eladása és javitása olcsóárban. Hür különlegességek

* **Értesités.** A Polgári Takarékpénztár értesiti t. ügyfeleit, hogy a nála jegyzett II. kibocsátásu hadikölcsön kötvények az eredeti elismervények ellenében átvehetők.

x **Nyugdijas** állásba keresztény uri leány irodai munkák végzésére felvétetik Csak azok pályázhatnak, kik kereskedelmit végeztek és gyors és gépirásban teljes jártassággal birnak. Cim a kiadóban.

SZINHÁZ

Heti müsor.

Vasárnap délután: Drótos tót.
Vasárnap este: Korzó szépe. (A Vigszinház operettéjének bemutatója.)
Hétfőn: Korzó szépe.
Kedden: Lyon Lea.
Szerdán: Korzó szépe.
Csütörtökön: Varázskeringő.
Pénteken: Kis gróf.
Szombaton: Lyon Lea.
Vasárnap délután: Zsuzsi kisasszony.
Vasárnap este: Lengyelvér.

—

Kálmán Manci. A Szigligeti-szinháznak tegnap vendége volt: Szibillben Sarah szerepét játszotta, még pedig szép sikerrel. Hangja ugyan nem valami nagy, nem is elsőrangu, de a megjelenése kedves, játéka igen ügyes és temperamentumos, tánca sikkes, már pedig a legtöbb szubrett szerepben ezek biztositják a sikert. Efféle szerepekben szivesen látnók többször is.

—r.

A Szinház és Müvészet ötödik száma kerül ezen a héten a kezébe a közönségnek, amely a legmelegebb rokonszenvvel fogadta ezt a Nagyvárad szinházi és müvészi életében oly gyorsan tényezővé lenni tudott heti folyóiratot. A *Szinház és Művészet* e heti az eddigieknél tartalmasabb számának cimlapját Fodor Ella, a kiváló drámai müvésznő arcképe disziti, mig a szövegrészben Székely Jánoson. a lap agilis szerkesztőjén kivül Tabéry Géza, Nagy Mihály dr, Fekete Tivadar, Emőd Tamás, Horkay Elemér, Nadányi Zoltán, Huzella Ödön, Barza Ferenc és bölöni Bakó Zoltán neveivel találkozik az olvasó.

Legujabb táviratok.

Bonyodalmak Szalonikiben.

Budapest, október 16. (Saját tudósitónktól.) A Frankfurter Zeitung jelenti Konstantinápolyból:

Szalonikiben nagy zürzavar észlelhető. Az ellentétes parancsok összekuszálják a helyzetet. Az antant utnak inditott csapatai több kilométernyi ut megtétele után visszatérnek.

A görög kormány kijelentette, hogy tovább csapatok szállitására nem állit rendelkezésre vasuti kocsikat.

Bolgár repülők Szerbiában.

Budapest, okt. 16. (Saját tudósitónktól.) Nisből jelentik: Bolgár pilóták Vrajánál átrepülték Szerbia határát és proklamációkat dobtak le, melyekben a bolgár felszabaditók érkezését jelentik be.

Görögosság nem segiti Szerbiát.

Budapest, október 16 (Saját tudósitónktól.) A Reuter ügynökség értesülése szerint a görög követ jegyzéket nyujtott át kormánya megbizásából Greynek, amelyben a görög kormány kijelenti, hogy a görög szerb szerződésben megállapitott casus foederist nem tartja elérkezetnek. Görögország a jelen körülmények között nem köteles Szerbia segitségére lenni.

Románia semleges marad.

Budapest, október 16. (Saját tud.) Secolo jelenti Bukarestből 13 ikáról: A minisztertanács elhatározta a semlegesség fentartását.

Sir Eduard Carsou lemondott.

Budapest, okt. 16. (Saját tudósitónktól.) Londonból jelentik: Sir Eduárd Carsou, az angol kabinet tagja lemondott, A lemondás oka ismeretlen.

Merénylet a kronstadti orosz kormányzó ellen.

Budapest, október 16. (Saját tud.) A Lokalanzeiger jelenti: Oroszországi kronstadti kormányzó ellen egy gimnázista merényletet követett el. A diákot egy kardcsapással megölték.

A kormány nagyobb segélyt ad az állami alkalmazottaknak.

Budapest, okt. 16 (Saját tudósitónktól.) A kormány a novemberi országgyülés elé terjeszti, hogy az állam összes alkalmazottjait a drágaság miatt az eddiginél lényegesen nagyobbmérvü segélyben fogja részesiteni.

Megtorpedózott francia gőzösök elsülyesztése görög vizeken.

Marseille, október 16 (Havas ügynökség.) A Messageries Maritimes Moussul nevü csomagszállitó gőzöse csütörtökön délután Szalonikiből Pireuszba érkezett és magával hozta a Yunnan, a Provincia és a Sainte Marguerite hajók megmentett legénységét, a mely két gőzöst az Égei-tengeren ellenséges tengeralattjáró naszádok torpedóztak meg. A Provincia kapitánya elbeszélte, hogy azonnal vizrebocsátotta valamennyi mentőcsónakját s hajója közvetlenül azután elsülyedt. A Provincia legénységét az Olimpic angol tengaralattjáró naszád vette fedélzetére A megtorpedózott Sainte Marguerite menekülő legénysége látta a tengeralattjáró naszádot. Személyzetéből 32 ember partra jutott, 8 matróz meghalt, 6 megsebesült. A mentés munkája a legnagyobb rendben és nyugalomban ment végbe. A hajó nem sülyedt el és sikerült vontató kötélre venni.

SZERKESZTŐI PÓSTA.

Béke kertje. Egész terjedelmében nagyon szakszerü volna, egy részét azonban, ha helyünk lesz, felhasználjuk. Köszönet.

A szerkesztésért ideiglenesen felelős:
Dr. PAPP KÁROLY.

Hirdetések

Olcsó és szép sirkeresztek

cement alappal fejfák, sirtáblák domborura préselt betükkel kaphatók

Maár Lajos és Testvére

lakatosoknál Teleky-u. 45.

Nagyváradi fióküzletek:
Kossuth-utca 5. Gyáréptület.
Rákóczi-ut 2. Bazárépület.
Zöldfa-utca 7.

Nagyváradi fióküzletek:
Kossuth-utca 5 Gyáréptület
Rákóczi-ut 2. Bazárépület.
Zöldfa-utca 7.

Divatos

NŐI CIPŐK

az őszi saisonra

igen nagy választékban, szabott gyári árakon kaphatók a

HUNGÁRIA CIPŐGYÁR R.T.

fióküzleteiben.

Gyártmányaink ízléses kiállításuk, kiválóan szép formájuk miatt közkedveltek.

50 fióküzlet az ország összes naggobb városaiban.

Hivatalos hirdetmény.

Tudatom a város közönségével, hogy a m. kir. miniszteriumnak 3511—1915. M. E. számu rendelete alapján az 1915. évi tengeri termés zár alá vétetett.

Ezen rendelet értelmében a termelő termésének csak azt a részét használhatja fel szabadon, amely saját házi- és gazdasági szükségletének fedezésére szükséges, mig a fennmaradó felesleget csakis azoknak adhatja el, akik a helyi hatóság által kiadandó engedély alapján vásárlási jogosultsággal birnak. — Ebből folyólag mindazok, akik a saját és gazdasági szükségletük fedezésére tengerit vásárolni kivánnak, vásárlási igazolványukat kellő igazolás mellett a városi közélelmezési ügyosztálynál megszerezhetik.

Mindenki csak annyi tengeri vásárlásra nyerhet engedélyt, mint amennyi az 1916. évi tengeri termés felhasználhatásáig saját házi és gazdasági fedezésére előreláthatólag elegendő.

A vásárlási jogosultság 1916. évi április hó 1-ig terjed.

Tekintettel arra, hogy a város lakosságának jelentékeny része nincs abban a helyzetben, hogy a saját házi- és gazdasági szükségletének fedezésére szolgáló tengeri mennyiséget egyszerre beszerezhesse, azokról a város kellő készletek beszerzése utján gondoskodni kiván.

Ebből folyólag felhivom mindazokat, akik az 1915. évi tengeri termésből a saját házi és gazdasági szükségletüket a város által beszerzendő készletekből óhajtják fedezni, erre irányuló kivánságukat a város közélelmezési ügyosztályánál (Városház, földszint, 11.) legkésőbb folyó hó 20-ikáig jelentsék be.

Tekintettel arra, hogy a bejelentett szükséglet átvétele minden körülmények között vagyoni felelősség mellett kötelező, a bejelentés csakis személyes megjelenés utján teljesithető.

Nagyvárad, 1915 október hó 12 én.

Lukács Ödön.
polgármesterhelyettes.

Nagyváradi város
VILLAMOS MŰVE
Iroda és raktár: NAGYVARAD, Vár-tér 1.

Értesitjük a t. közönséget, hogy a
Wolfram lámpák
ára olcsóbb lett, Wolfram és egyéb izzólámpák nagy raktára legolcsóbb áron a közönség rendelkezésére áll. Telefon rendelés. Ráfizetés nélkül házhoz szállitjuk.
Egész éjjel ügyeletes szolgálat
Költségvetések ingyen
Telefon szám 514.

Elvállaljuk villamos világitási és erőátviteli berendezések felszerelését.
Csillárok,
Éjlámpák
állandóan nagy választékban kaphatók.
Villamos motorok
-/, lóerőtől minden nagyságban.
Főszerelő telefonja 55. sz.

17802—1915. sz.

Hirdetmény.

A m. kir. Földmivelésügyi miniszter ur 108304/1915-I/A-2 sz. leirata alapján tudomás és miheztartás céljából ez uton közlöm a város közönségével, hogy a hadsereg szükségleteinek fedezésére lábon álló diófák további levágása és feldolgozása már nem szükséges.

A lábon álló diófáknak a hadsereg céljaira való lefoglalásával és megvásárlásával az illetékes hatóságok részéről megbizva, vagy felhatalmazva tehát senki sincs. Amennyiben tehát valaki ilyen megbizottnak adná ki magát, szigoru megbüntettetése végett a hatóságnak kérem azonnal tudomására hozni.

Nagyvárad, 1915 október 2-án.

Rimler Károly s. k.
polgármester.

Ifjabb Lovrik-nyomda részvénytársaság, Nagyváradon